

05

A

1766

DISPUTATIO PUBLICA

Quâ Continetur

ΠΕΝΤΑΣ

QUÆSTIONUM
PHYSICARUM

Quas

DEO DUCE

In Electorali ad Albim Academia

SUB PRÆSIDIO.

Excellentissimi & Clarissimi Viri

Dn. M. JOHANNIS Sperlings

Physices Professoris Publici, præceptoris, pro-
motoris ac Fautoris sui plurimum Colendi.

publico Examine submittit

JOHANNES FLEISCHER Pirnensis

Sereniss. Elect. Sax. Alumnus.

In Auditorio Majori, ad die n 23. Julij horis pomeridianis.

WITTEBERGÆ,

Typis Ambrosij Rothi Acad. Typogr.

Anno M DC XXXVI.

1580

QUESTIOMNIUM
PHYSICARUM

In Theatrum et Alibi Academia

05 A 1766

Σὺν τῷ Θεῷ ἀγαθῷ.

πρωίως.

Mnes homines naturâ scire deside-
rant, ait Philosophus lib 1 Metaph.
c. 1. Et recte; omnis enim homo intel-
lectu est præditus, qui licet non omnia
sciat: habet tamen à Deo nostro aptitudinem
multa percipiendi, Et illa aptitudo non frustra
à Deo Opt. Max. est homini inidita. Quod
cum ita sit, erit nostrarum partium ut recte u-
tamur eâ Et scire desideremus, quæ noscimus: eâ
tamen quæ scitu sunt utilia Et honesta. Animus
igitur est publicum instituere Colloquium,
idq; placidum Et ab omni contentione alienum,
hinc Considerationem quarundam Quæstio-
num Philosophicarum suscepimus, quas scire o-
mnino hæctenus desideravimus, easque publico
Examiniam submittimus. Antequam verò
id fiat, ante omnia Deum Sapientissimum atq;
potentissimum illum nature præsidem Et dire-
ctorem precamur, ut librum Nature nobis
gratiâ suâ adaperiat, quo divinarum Et hu-
manarum rerum scientiam Et ex addi-
scamus Et Consequamur, Sit
ergò.

A

Quæstio

QUÆSTIO I.

*An Consideratio rerum physicarum sit certa,
& studiosis superiorum facultatum u-
tilis & necessaria?*

THESIS I.

PRimo intuitu videtur quod non, quia natura rerum penitus investigari nequit, hinc in naturæ contemplatione nihil vel parum operæ ponendum esse quidam somniant.

2. Verum enim verò homines à Deo Conditos esse, ut naturam aspiciant, est Manifestissimum. Totum enim hoc pulcherrimum theatrum, Coelum, Sol, Luna, stellæ, Aer, aqua, terra, plantæ, animalia & Coetera mundi Corpora tantâ arte, condita sunt & ornata ut illustre & certum sint testimonium de Deo opifice.

3. In hoc splendidum domicilium collocatus est homo, & in sita ei de Deo & virtute notitia, ut sese aspiciens, & oculos circumferens ad contuendum rerum ordinem, agnoscat & esse Deum, & adesse huic suo operi & conservare res conditas.

4. Etsi autem Natura rerum non penitus possit perspicitamen in hac caligine nostra, qualis cunque aspectio & Consideratio ordinis Pulcherrimorum in mundo corporum aditus est & ad agnitionem Dei & ad virtutem, hoc est, ad amandum & Conservandum ordinem & modum in omnibus actionibus.

5. Quamvis & causæ omnium rerum perspicari nequeant: sufficit tamen nobis eventus esse manifestos. Sic non videmus, cur pœonia profit ad versus morbum Comitiale: at affectus tamen notus est, ac compertum est eam arcere morbum Comitiale. Galenus narrat casu accidisse, ut cum bibissent aliqui vinum, in quo Echidnæ necatæ erant, liberati sint Elephantiasi seu lepra. Ejus eventus exempla, cum aliis
quæ

quot comperta fuerint, postea id remedium pro certo receptum est.

6. Fatendum est igitur multa esse certa, etiamsi non omnes naturæ partes peruestigatæ sunt. Ac nos confirmati testimoniis Doctrinæ coelestis, constantius de certitudine necessitate & utilitate rerum physicarum pronunciare possumus.

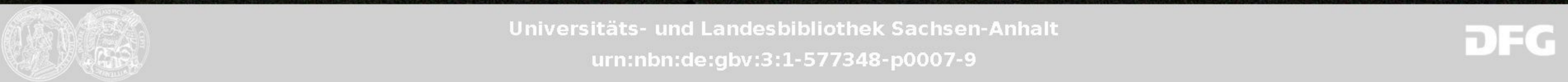
7. Scimus enim Deum esse naturæ autorem, & tradidisse multas ordinationes, quas vult nobis certas esse, ut generationis, nutritionis, numerorum, vitæ, mortis &c. quibus detrachere certitudinem, est Deum contumeliâ afficere.

8. Et quid dicam de necessitate & utilitate Considerationis rerum naturalium? nemo profecto, nisi cæcus fortasse & insanus, non videt & intelligit Considerationis hujus utilitatem & necessitatem. Plurima sunt scripturæ dicta, quæ sine cognitione physices dextrè declarari non possunt: imo nulla est disciplina quæ magis nos doceat distinguere inter naturæ opera & inter miracula quæ à solo Deo immediatè dependent quam physica.

9. Adde quod nunquam satis Adversarijs nostris resistere possimus, nisi hæc principia physica, quibus illi abuntantur, nobis penitus cognita sint.

10. Sine Cognitione physices jure consultus sæpè hæret. In foro enim juridico est illud pronunciatum Communissimum: lac habet, Ergo peperit, vel saltem rem cum viro habuit; quod tamen simpliciter concedendum non est, quia in virginibus intactis imo & viris sæpè lac repertum est. Hic igitur iudicio philosophico opus est, quod ex physices de generatione Lactis assumitur, ut distinguere possimus inter lac propriè dictum, & inter illud quod speciem lactis obtinet, qualis humor albus in quibusdam viris & virginibus bonæ constitutionis inveniri solet.

11. Ita plurimæ quæstiones occurrunt de Septimestri partu, item de undecimestri partu, & aliæ ejusdem generis in quibus omnibus Jcti dependent ab authoritate physicorum.

12. Nec Medicus cognitione Physices carere potest. Ubi enim definit Physicus, ibi incipit Medicus. Ille (physicus) versatur circa herbas, aliasque plantas, hic (Medicus) etiam versatur circa herbas & alias ex quibus medicamenta parantur, plantas. Ille versatur circa corpus humanum, hic etiam. : Ille tamen sub formalitate $\eta\gamma, \alpha\alpha\eta\delta\epsilon\iota\alpha\varsigma$, hic $\delta\epsilon\epsilon\gamma\pi\epsilon\iota\alpha\varsigma$.

QUÆSTIO II.

An & Quomodo Astra agant in hæc inferiora?

THESIS I.

Galenus disputans de efficacia & v. iribus stellarum lib. 2. Phys. phil. de fato physico recte allegat manifestam & communem experientiam dicens; Sophisticum est Contra dicere manifestæ Experientiæ, hæc enim docet de astrorum in hæc inferiora influentia.

2. Est verò in duplici differentiâ illa experientia, II. Universalis. II. particularis.

3. Universalis omnibus, omnibus etiam idiotis & in doctis constat v. g. Manifestum est solis accessu & recessu fieri vices temporum, anni, æstatis & hyemis; Lunam crescentem augere & cedere humores, decreascentem minuere.

4. Experientia particularis est (licet & hæc suo modo universalis dici possit) quæ indoctis & idiotis non est cognita, ut quod ortus & occasus stellarum fixarum varietates tempestatum faciunt & prosunt nascentibus: Ortus pleiadum & Hyadum regulariter pluviam affert: Sole & Luna in \odot . Currentibus, & ad prætepe accedentibus fit rigatio: Leo & Canicula augent æstum & siccitatem: Arcturi ortus, & plejadum Hyadum & Orionis occasus cient tempestates humiditas.

5. Sic experientia docet, quod Magnis Conjunctionibus siccorum planetarum insignis Calidis, magni efficiantur æstus: in humidis magnæ humiditates. Ita referunt quod, cum anno 1. 5. 24. Magna conjunctio fuisset in χ magnæ securæ fuerint humiditates. Anno 1. 5. 40. Cum Eclipses \odot in γ . fuisset,

set, & postea secuta esset Conjunctio H & O in ♀ in deinde
Conjunctio O & Z in ♄ fuit ingens & inusitatus æstus.

6. Et licet paucæ dentur demonstrationes de effectibus si-
derum, teste Galeno lib. 2. Phys. phil. 137. utiles tamen sunt &
honestæ hædemonstrationes. Cum omnis demonstratio in
natura sit veritas à Deo proposita considerationi humanæ
propter aliquam utilitatem.

7. Et dari aliquas veras demonstrationes ab effectibus de-
sumptas, nemo facile negabit, quarum usus late patet, & mul-
tarum magnarum rerum doctrinam continet.

8. Prædictiones verò Astrologicas interdum fallere liben-
ter largimur, etiam sæpius, quam in cæteris artibus, cum erra-
re humanum sit, jam verò nos nō quærimus philosophiam hu-
manam, quæ depellat omnia pericula & mala, sicut nec mors
Medicatione tolli potest, imò nec morbi omnes depelli pos-
sunt.

9. Hinc ex Galeno l. d. p. 134. docemur, non omnes even-
tus ad Astrologiam referendos esse. Plures enim in Confide-
ratione actionum humanarum, & eventuum Causæ quæren-
dæ sunt, videlicet: voluntas hominis, temperamenta, Deus
& Angeli.

10. Alia hinc quæstio est: An astra agant in hæc inferiora?
Et alia, An Astra agant & influant involuntates hominum.
Ad priorem hæctenus respondimus, ad hanc dicimus distin-
guendum esse 1. inter influxum directum & Indirectum 2. in-
ter influxum Necessitantem & Inclinantem.

11. Influxus directus est, qui non fit interventu rei alterius.
Indirectus est, ubi aliquid intercedit. Necessitans est, qui cogit.
Inclinans est, qui suadet.

12. Astra influunt involuntates hominum non directe, quia
voluntas hominis non est Corpus, sed tamen in directè: Non
cogendo, quia voluntas hominum cogi nequit, sed tamen in-
clinando.

13. Atq; his haud absimile est illud Thomæ lic. 3. Cont. Gent.
c. 99. dicentis: Homo secundum corpus coelo, secundum in-
tellectum Angelis, secundū voluntatem verò Deo est subjectus.

14. Idem

14. Idem lib. d. ait: per modum inspirationis & inclinationis, per modum dispositionis, & tandem per modum passionis astra influunt.

QUÆSTIO III.

Quid statuendum sit de doctrina Fati?

THESIS I.

Necessaria explicatio vocabuli F A T I, aliàs de quæsito nihil vel parum certi potest vel affirmari vel negari.

2. Quadruplex nonnulli Physici memorant Fatum, 1. Theologicum seu Christianum. 2. Astrologicum. 3. Physicum. 4. stoicum.

3. Fatum Theologium significat decretum divinum de re, quam gubernat Dei voluntas, ut proxima causa & non causa secundæ. Sic Israelitæ inundis servantur Fato, Pharao, & principes Ægyptij pereunt fato, id est, voluntate Dei. Sic fato mutantur imperia, quia non possunt monstrari Causæ secundæ sufficientes, quare Roma potius imperio orbis terrarum sit potita, quam Carthago.

4. Fatum Astrologicum seu Mathematicum significat seriem Causarum naturalium, id est, Copulationem Stellarum cum temperamentis & inclinationibus. Sic fato corpus humanum obnoxium est varijs morbis. Ptolemæus vocat fatum physicum.

5. Fatum Aristotelicum seu physicum itidem significat seriem seu ordinem causarum naturalium. Sic Fato equus equum, Leo leonem, canis canem generat.

6. Fatum stoicum seu stultum ex connexio Causæ primæ cum secundis naturalibus & voluntarijs: ita ut nec prima causa aliter cedere posse existimetur, quam ut impellitur à præcedentibus Causis, naturalibus inclinationibus & visis, id est, imaginatione objectorum.

7. His expositis interpretationibus vocabuli, dijudicatio facilis est, quæ fata sunt mutabilia, quæ immutabilia; quæ ex foro physico relegenda, quæ retinenda.

g. Scilicet

8. Scilicet nos *Fatum Theologicum Theologis Astrologicum Astrologis* relinquimus, *Stoicum cum stoicis plane reijcimus & detestamur*, quia 1. alligat causam primam secundis. 2. hominibus liberum arbitrium denegat. 3. tollit rerum contingentiam. *Fatum ergo Physicum in contemplatione rerum physicarum solum obtinebit sedem.*

QUAESTIO IV.

Anterra sit rotunda?

THESIS I.

Terram esse rotundam & secundum longitudinem & secundum latitudinem omnes saniores philosophi tenent, quos nos sequimur.

2. Terræ longitudinem vocant distantiam. Ortus ab occasu, & contra. Latitudinem verò septentrionis à meridie.

3. Rotunditatem terræ secundum longitudinem facile demonstrare possumus, 1. Ex diverso ortu & occasu stellarum. Hæ enim non uno eodemque Momento & hora oriuntur & occidunt, sed ijs qui degunt versus orientem citius oriuntur quam illis, qui versus occidentem habitant, *quod egregio Exemplo illustrat & declarat Plinius lib. 2. c. 32..* 2. à diverso aspectu Eclipsium. Una enim eademque Eclipsis Lunæ diversis horis Conspicitur tardius orientalibus citius occidentalibus quod egregio per exemplo illustrat & declarat plinius lib. 2. c. 32 3. Ex diversis dierum & noctium initijs. Dies & noctes diversæ diversis in locis habere initia testatur Experientia, quod peregrinantes optimè norunt. Orientalibus enim Dies citius incipit, quam occidentalibus, idem esto iudicium de noctis & Meridiei initio.

4. Rotunditatem terræ versus polos Mundi à Septentrione ad meridiem, & contra, ostendunt 1. stellæ perpetuo conspicuæ & perpetuo latitantes. Quod enim stellæ aliæ sint perpetuæ apparitionis, aliæ perpetuæ occultationis, aliæque intermedia causa est rotunditas terræ. 2. diversæ poli elevationes, hoc est, Arcus Meridiani inter polum Elevatum & Horizontem interceptus vide Lucanum c. 8.

B

5. Hinc

5. Hinc factò à nobis parvo transgressu à Meridie in septentrionem Polus Arcticus altius erigitur, & stellæ septentrionales, quæ antea occultæ fuerunt assurgunt, in opposita parte Meridionales vicinæ Horizonti deprimuntur & evanescent.

6. His ergo ostensis patet terram non habere figuram τυμπανοειδῆ, ut Leucippus, nec σκαφανοειδῆ, ut Heraclius, nec Κυλινορροειδῆ, ut Anaximander, nec Cavam, ut Democri- nec planam, ut Empedocles & Anaximanes senserunt.

7. Vulgus tamen obijcere posset: Multi & magni sunt interramontes, valles & planities, Ergo terra non est globosa. His respondet plinius lib. 2. c. 66. quod etsi in tanta montium, Celsitate, tantaque planitie Camporum, valliumque profunditate non apparet absoluti orbis forma: ejus tamen amplexus, si capita linearum Comprehendantur ambitu figuram absoluti orbis efficiat.

8. Quibus etiã addi potest, quod montes ad totum terrarum orbem vix granulorum Si napis aut Papaveris, imò vix pulveris instar sint. Et quemadmodum ex amplissimi Circuli ambitu parvus Arcus & seorsim Consideratus intuenti linea recta videtur: in suum tamen locum repositus circularis revera esse cognoscitur: eodem modo superficies quæ oculis nostris videntur planæ ad totum orbem Computatæ partes sunt superficiei sphericæ.

9. Cæterum ut tubercula in pomis aliquibus Conspicua, illis rotunditates suas non adimunt: ita montes quantumvis vasti non impediunt, quo minus terra physice & quoad sensum sit & dicatur rotunda.

10. Hinc distinguunt Philosophi inter rotunditatem Mathematicè sumptam, sicut omnes lineæ à Centro ad Circumferentiam ductæ sunt æquales, & inter rotunditatem physice & quoad sensum sumptam.

11. Terra est rotunda non Mathematicè, quia in se continet montes & multas inæqualitates, sed physice seu Quoad sensum, id est, tali modo, si quis eam à regione superiore intueretur secundum ejus superficiem Continentem & ambientem eam, videret & diceret esse rotundæ figuræ.

Quæstio 5.

QUÆSTIO V.

An rectè senserit Aristoteles mundum esse æternum, cum absurdum esse videatur mundum ex nihilo factum esse?

THESIS I.

Aristoteles lib. 2. phys. recenset sua argumenta pro Mundo ac si esset ab æterno, & inter alia ex nihilo nihil fieri ait. Qui error arridet etiam Anaxagoræ, dicenti: Duo esse æterna, Deum & chaos. Verum distinguat Aristoteles cum Afseclis suis inter generationem & creationem.

2. De generatione rectè dicitur: ex nihilo nihil fit. Nam generatio semper requirit Materiam ex qua res fiat, qua deficiente impossibile est aliquid fieri vel generari.

3. De Creatione verò aliter sentiendum est, quippe quæ & Materiam simul fundit, & eam certa forma vestit & ornat, hinc rectè dicitur: Materiam noli quærere nulla fuit.

4. Jam verò Manifestum est quod generatio mundo non Competat, sed creatio, & quidem creatio in tempore, non ab æterno. Ac licet Deus Autor & conditor mundi, fuerit ab omni æternitate: nondum tamen effectus statim ab æterno fuerit necessum est, non aliter ac Deus potuisset plures mundos condere, eosque ab æterno nondum tamen fecit, est enim agens ut potentissimum ita & liberrimum, non impellitur ab alijs, nec cogitur ab ullis.

5. Quærantibus autem quæ fuerint Dei opera ante creationem mundi, tacente natura, tacemus & eos. Scriptura dicit, quod elegerit nos antequam jacerentur fundamenta Mundi.

6. Interitum seu finem mundi quod attinet, largimur facilè, quod mundus, uti non est naturaliter ortus, ita nec naturaliter, sed superphysice sit interiturus. Scriptura enim testatur, quod mundus aliquando finem sit habiturus & igne destruendus.

7. Solet

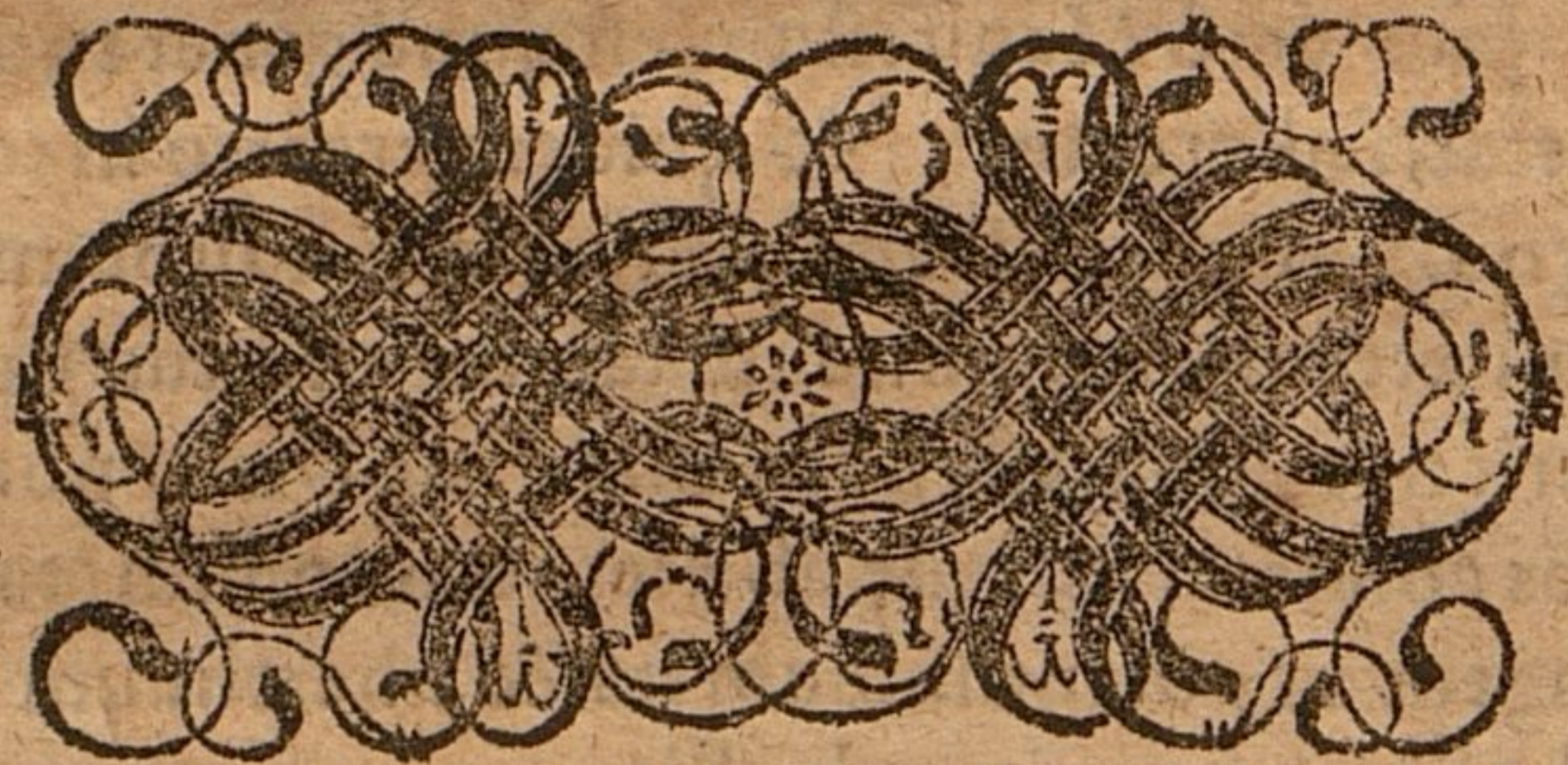
7. Solet autem acriter disputari: An mundus sit interiturus κατ' ἔσιν secundum substantiam, an verò κατὰ ποιότη-
τας secundum qualitates?

8. Nos priorem sententiam vero similiorem esse judicamus, permoti non tantum plurimis scripturæ dictis diligenter ponderatis, sed etiam ipsa ratione.

9. Nam 1. interitus proprie dictus non est nisi κατ' ἔσιν secundum substantiam. 2. aliàs mundus foret æternus ratione substantiæâ posteriore. 3. Incorruptibilitas est privilegium spirituum.

10. Quo verò anno, quo mense, qua die vel hora mundi spectabitur ruina, nobis prorsus non constat, nec ea qua Deus noluit nos scire decet anxie scrutari.

τέλος
δόξα τῷ θεῷ.

1-
7-
s,
1-
er
ne
m
di

05 A 1766

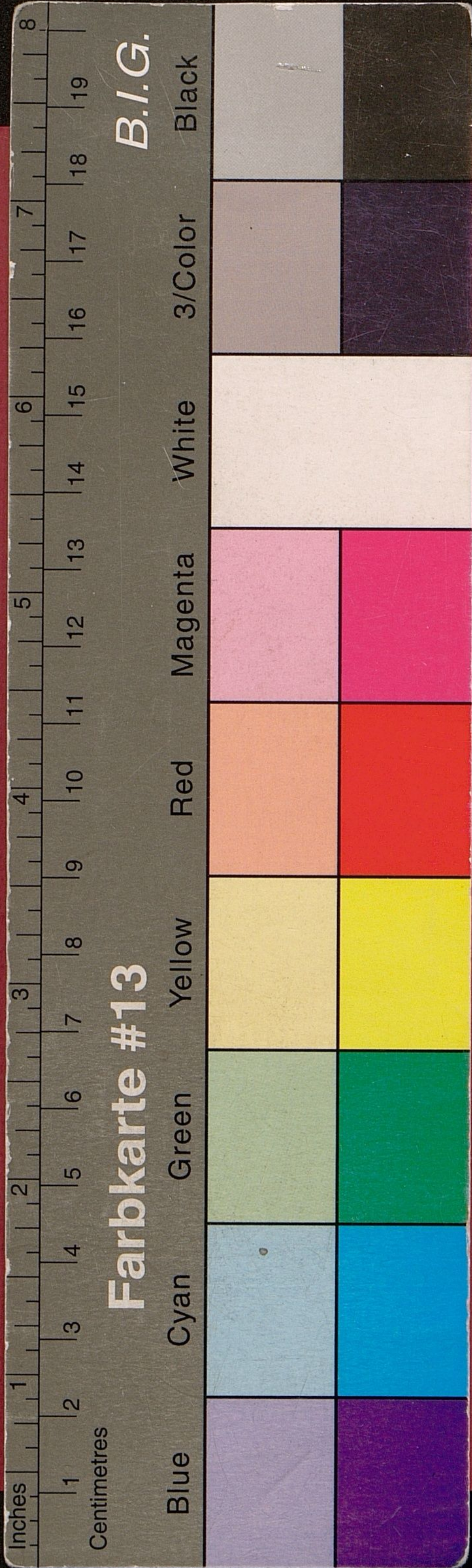
ULB Halle 3
003 785 793

V. 19

Ad

DISPUTATIO PUBLICA
Quâ Continetur
ΠΕΝΤΑΣ
QUÆSTIONUM
PHYSICARUM

Quas
DEO DUCE
In Electorali ad Albim Academia

SUB PRÆSIDIO.

Excellentissimi & Clarissimi Viri

Dn. M. JOHANNIS Sperlings
Physices Professoris Publici, præceptoris, pro-
motoris ac Fautoris sui plurimum Colendi.

publico Examini submittit

JOHANNES FLEISCHER Pirnensis
Sereniss. Elect. Sax. Alumnus.

In Auditorio Majori, ad die n. 23. Julij horis pomeridianis.

WITTEBERGÆ,

Typis Ambrosij Rothi Acad. Typogr.
Anno M DC XXXVI.